

MTBT KÖNYVTÁRI ADATLAP

nyilvántartási szám: 433

Szerző:	Bagi Zoltán Péter, Czigány István, Domokos György, Hausner Gábor, Kovács S. Tibor, Sudár Balázs, B. Szabó János
Szerkesztette:	Mészáros Kálmán
Cím:	Magyarország hadtörténete II. –Az oszmán hódítás kora 1526 - 1718.
Eredeti cím:	
Fordította:	
Kiadás helye és éve:	Budapest, 2020
Kiadó:	Zrínyi Kiadó
Oldalszám:	612
Nyelv:	magyar
Copyright:	HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2020 dr. Bagi Zoltán Péter, dr. Czigány István, dr. Domokos György, dr. Hausner Gábor, dr. Kovács S. Tibor, dr. Sudár Balázs, dr. B. Szabó János, 2020
ISBN:	978 963 327 562 7 (Magyarország hadtörténete II. kötet) 978 963 327 688 4ö (Magyarország hadtörténete)
HU ISSN:	
Elektronikus változat:	-
Példányszám a könyvtárban:	1
A kötetet a Magyar-Török Baráti Társaság vásárolta 2020-ban	

A sorozat 2020-ban megjelent második kötete Magyarország, pontosabban a Magyar Királyság, az Erdélyi Fejedelemség és az oszmán hódoltság területének 1526 és 1718 közötti hadtörténetéről szól. Az időhatárokat a mohácsi csata és a pozsareváci béke, vagyis az oszmán hódítás kezdete, illetve a királyság utolsó területeinek török uralom alóli felszabadítása adja.

A kötetben a legújabb kutatási eredmények szintézise olvasható, amely korszerű tematika szerint tárgyalja a Magyar Királyság hadügyi struktúráját és intézményeinek a Habsburg-birodalom hadügyi rendszerébe történő beilleszkedésének eredményeit és problémáit. Az eddigieknél jóval nagyobb teret kapott az Európát átszelő oszmánellenes védelmi övezet egyik legerősebb szakaszát adó magyarországi végvárrendszer bemutatása: szó esik szerkezetéről, hazai és külföldi finanszírozásáról, az ott állomásozó honi és külföldi katonaságról, valamint a védelmi rendszer hatékonyságát befolyásoló tényezőkről. Külön fejezet foglalkozik a török uralom alá került hódoltság területtel, így adva részletes képet az oszmán végvidékek kiépítéséről, szervezetéről és katonaságáról.

A kötet áttekintést nyújt a 16–17. század folyamán Európában végbement legfontosabb hadügyi reformokról, valamint azoknak a magyarországi katonaságra, a társadalomra, gazdaságra és államszervezetekre gyakorolt hatásairól. Helyet kaptak a magyar hadtörténelem klasszikus témái is: Erdély politikai és katonai szerepe, illetve a 17–18. századi rendi függetlenségi küzdelmek, ez utóbbi keretében a felekezeti ellentétek hadtörténeti szempontból kevésbé vizsgált hatásai is.

Számos újdonságot tartogatnak a török elleni háborúkat, illetve az erdélyi fejedelmek háborúit és a Rákóczi-szabadságharcot bemutató fejezetek. Sokak érdeklődésére tarthatnak számot a korszak hadtudományi irodalmáról és fegyvertörténetéről szóló részek is. A kötet gazdag képanyaga megjeleníti a harcok színhelyeit, a korabeli szereplőket és felszerelési tárgyaikat. Akik szeretnék többet is megtudni az egyes fejezetek témáiról, azoknak az irodalomjegyzék segít a további eligazodásban.

TARTALOM

.....	11
II. RUDOLF • MÖLLÁCS TÓL ZSITVATOROKIG (1526–1606)	13
- Mohácsi csata elestéig.....	14
- Győr ostroma és a budai vilajet területének kibővítése.....	21
- Szulán 1543-as hadjárata.....	22
- A bécsi szerződéstől a drinápolyi békéig.....	27
- A török háború.....	56
III. RUDOLF • A MAGYAR KIRÁLYSÁG HADÜGYEI A 16. SZÁZADBAN	107
- Az európai hadügyi változások és hatásuk a Magyar Királyságra.....	108
- Törökök térhódítása Nyugat-Európában.....	108
- Törökök elterjedése és alkalmazása Magyarországon.....	111
- Szécsény és a védművek fejlődése.....	115
- A hadügy szervezeti felépítése és irányítása.....	118
- A szervezet és igazgatás a végházakban.....	118
- A hadügy szerepe.....	118
- A Magyar Királyság hadügyének legfelsőbb irányítása.....	128
- A Magyar Haditanács megalakulása, működése és hatása a magyarországi hadügyre.....	132
- A hadügy irányítása hadjáratokban – A felső hadvezetés.....	135
- A hadsereg.....	137
- A királyságszolgálat.....	143
- A Birodalom elleni harcok pénzügyi forrásai.....	145
- A hadsereg zsoldja és megélhetése.....	149
- A magyar hadak fegyverellátása.....	153
- A Magyar Királyság visszafoglalására a 16. században.....	156
- A hadsereg vezetőinek befolyása a hadjáratokra.....	159
- A hadsereg összehangolása, híráramlás, diplomácia.....	165
IV. RUDOLF • AZ ERDÉLYI FEJEDelemség KONSZOLIDÁCIÓJA (1569–1591)	167
- Erdély szerepe és jelentősége.....	168
- A fejedelemség hadának parancsnoki struktúrája.....	171
- A hadsereg tradicionális alkotóelemei.....	172
- A hadsereg fegyverek.....	172

MAGYARORSZÁG HADTÖRTÉNETE

A székelység	174
A százság	177
Fizetett hadak	178
Az udvari lovasság	179
Az udvari gyalogság	180
A külföldi zsoldosok	182
Presidiarius hadak	182
A végváarak	183
Tüzérség	184
Az oszmán–erdélyi katonai együttműködés szerződéses keretei	185
A vazallusi kötelezettségek teljesítése	186
Erdély hatása a lengyel hadügyre	186
CZIGÁNY ISTVÁN • A MAGYAR KIRÁLYSÁG HADÜGYEI A 17. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN	
A bécsi és a zsitvatoroki béke	190
A hosszú háború és a kettős békerendszer	191
A hosszú háború katonai mérlege	192
Rendi „hatalom-visszavétel” a Magyar Királyságban és a Habsburg-dinasztia hatalmi válsága	195
Hadügyi változások a harmincéves háború idején	195
A háború dimenzionális változásai	195
A hadseregszervezés és finanszírozás sajátosságai	199
A hadszervezeti és harcászati újítások	202
A németalföldi hadügyi reformok hatásai	203
A zsoldostáborok és az utánpótlás problémái	204
A háború veszteségei	205
A magyarországi végvidékek hadügyi struktúrájának változásai a 17. század első felében	205
A végvidéki és kerületi főkapitányságok hadügyi és parancsnoki struktúrája	211
A végvidékek királyi végvárainak védelmi struktúrája és uralkodói katonaságának létszáma	213
A rendi és földesúri haderő megnövekedett szerepe a végvidékeken	220
A császári katonaság újbóli megjelenése a végvidékeken	220
Az oszmánellenes határvédelmi rendszer kettős finanszírozása	226
A társadalom militarizációja, a zsoldosság és a vitézlő rend	227
Szabad zsoldosok, hajdúk, katonaparasztk	231
A zsoldosság	235
A vitézlő rend kialakulása	235
A vitézlő rend jövedelemforrásai	237
A hadi törvénykezés	238
„Végvidéki állam” a Habsburg-birodalomban	238
A „rossz” béke és a „nyitott” határ következményei	240
Magyar adóztatás és jogszolgáltatás a hódoltságban	240
A hajdúk helyzete	240
Kísérlet az állandó rendi hadszervezet megteremtésére	240
Az erődített végvidék	240
Az állandósult határháború és következményei	25
Az Erdélyi fejedelmek király- (Habsburg-) ellenes hadjáratai	25
Bethlen Gábor hadjáratai	26
I. Rákóczi György hadjáratai	26

II. RÁKÓCZI GYÖRGY • AZ ERDÉLYI FEJEDelemsÉG HADÜGYEI (1606–1660)	265
Egységszervezés és sajátosságok	266
Az udvari hadak visszaállítása	266
A vármegyei hadak átszervezése	267
A paraszti milícia újjászervezése	268
A szászság változó szerepe	268
A hajdúk	268
A székelység	269
Az erődítmények szerepe	272
A tüzérség	273
A modernizáció korlátai és sikerei	274
A mezzei lovasság	275
Nemzet zsoldosok	276
A zsoldosok a Balkánról (kurtányok, szejmének)	278
A fejedelmi kíséret új egysége: a zöld puskások	279
Az oszmán–erdélyi katonai együttműködés megújított keretei	279
A fejedély szerepe a közép-európai hatalmi politikában, 1606–1660	280
Borbély Gábor és az oszmán–lengyel konfliktussorozat, 1615–1621	283
Az erdélyi utódlási válság, 1630–1631	286
II. Rákóczi György és az újabb oszmán–lengyel konfliktus, 1634	287
Borbély István támadása, 1636	287
A moldvai intervenció, 1653	288
A havasalföldi szejmén lázadás leverése, 1655	291
A „főnövíz” a lengyel–litván államszövetségben, 1655	292
A fejedély, a mérleg nyelve	292
A lengyelországi hadjárat, 1657. január–július	294
II. Rákóczi bukása és visszatérése	297
II. Rákóczi fejedelem tervei	298
II. Rákóczi Mehmed nagyvezír tervei	298
Az 1658. évi erdélyi–oszmán háború	299
II. Rákóczi Ákos és II. Rákóczi György párhuzamos fejedelemsége, 1658–1660	303
III. RÁKÓCZI GYÖRGY • AZ OSZMÁNOK MAGYARORSZÁGON	309
Az oszmánok felemelkedése	311
Magyarországi hódítás menete	313
A fejedély berendezkedés Magyarországon	318
A fejedély általános területek igazgatása	320
A fejedély és funkcióik	322
A fejedély hadak Magyarországon	323
A fejedélyi alakulatok	323
A fejedélyi erők – Várkatonaság	326
A fejedélyi erők – A javadalombirtokosok (záimok és szpáhik)	327
A fejedélyi csapatok	329
A fejedélyi háborúk típusai	331
A fejedélyi/szultáni hadjáratok	331
A fejedélyi/nagyvezíri hadjáratok	332
A fejedélyi/szerdárak által vezetett hadjáratok	332
A fejedélyi/balkáni háttérű hadjáratok	333

Regionális/budai hadjáratok	333
Regionális/országészre kiterjedő, „kistérségi” háborúk	333
Kisháború	354
Hódoltsági haderő az oszmán háborúkban	335
Vezető családok a végvidéken	337
A hódoltsági elit változása	339
CZIGÁNY ISTVÁN • AZ OSZMÁNELLELENES HÁBORÚ (1660–1664)	341
A vallási kérdések megoldásának kudarca	342
II. Rákóczi György lengyelországi hadjáratának következményei	343
Az 1660. évi hadműveletek	344
Az 1661. évi hadműveletek	345
Raimondo Montecuccoli erdélyi hadjárata	346
A Duna menti hadműveletek	348
A Kanizsa körüli hadszíntér	348
1662: a belháború kiújulása Erdélyben és a magyarországi politikai válság	349
Az 1663. évi oszmán támadás és következményei	352
A török támadás, a párkányi csata és Érsekújvár ostroma	353
A déli hadszíntér	355
Köprülü Ahmed nagyvezír hódoltatási tervei	356
Az 1663. évi kudarcok hatása	357
Az 1664. évi hadműveletek és következményeik	357
Zrínyi Miklós téli hadjárata	357
Viták az 1664. évi hadjárat terve körül	359
Kanizsa ostroma	361
Zrínyi-Újvár ostroma	362
A szentgotthárdi csata	362
A vasvári béke	365
CZIGÁNY ISTVÁN • A VASVÁRI BÉKÉT KÖVETŐ POLITIKAI VÁLSÁG: BEL- ÉS VALLÁSHÁBORÚ MAGYARORSZÁGON	367
A vasvári békekötés okai, körülményei és következményei	368
A felekezeten átívelő nemesi összeesküvés	371
Az 1670. évi felkelési kísérlet	373
A bujdosó-kuruc felkelés és felekezeti háború, 1672–1682	376
CZIGÁNY ISTVÁN • A MAGYAR KIRÁLYSÁG HADÜGYEI A 17. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	389
Hadügyi változások a 17. század második felében	390
A francia hadügyi reformok	390
Raimondo Montecuccoli hadügyi reformjai	392
A magyarországi katonaság beillesztése a Habsburg-birodalom hadseregébe, 1670–1700	396
DOMOKOS GYÖRGY • A TÖRÖKELLELENES VISSZAFoglaló HÁBORÚ (1685–1699)	405
A visszafoglaló háború nyitánya: Bécs ostroma és a kahlenbergi csata, 1683	406
A bécsi vereség okai és következményei	408
A párkányi csata és Esztergom ostroma	412

1684: Szerbek után kijózanodás, 1684.....	415
1684: Buda ostroma	417
1685: Győzelmek, 1685–1689	418
1685: Érsekújvár bevétele	419
1685: A tati csata	420
1686: Buda ostroma	422
1687: A nagyharsányi csata	426
1688: Belgrád ostroma	429
1689: A balkáni hadjárat	433
1689–1696: Kudarcsorozat és egy véres győzelem	435
1691: A szalánkeméni csata	436
1692–1696: Patthelyzet	439
1697: A döntő csata – Zenta	441
1699: Karlócai béke	445
IV. RAKÓCZY ISTVÁN • RENDI FELKELÉS MAGYARORSZÁGON	
1703: RAKÓCZY SZABADSÁGHARC	447
1703: Korabeli rendszerváltás anatómiája	448
1703: Felkészülés pénz és hadsereg nélkül	452
1703: Magyarország siker titka	456
1703: Fegyver megszerzése és a politikai legitimáció kérdései	462
1703: „Földdalas” hadsereg	465
1703: Kármac hadsereg aszimmetrikus háborúja	470
1703: Háború tetőpontja (1706–1707)	475
1703: Nyugalom és elszigetelődés (1708–1710)	479
1703: A promisszum vert helyzetből: a szatmári béke	482
V. RAKÓCZY ISTVÁN • A HABSBURG MONARCHIA 1716–1718. ÉVI	
1716: TÖRÖKELLENES HÁBORÚJA	485
VI. RAKÓCZY ISTVÁN PÉTER – DOMIKOS GYÖRGY • MAGYARORSZÁGI VÁRÉPÍTÉSZET	
1716: A 16. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	499
1716: Mit számított várnak?	500
1716: A törökellenes védelmi rendszer várainak tagozódása	501
1716: A zász rendszerű várépítézet	503
1716: A zász rendszerű erősségek a végvári rendszerben	506
1716: A zász rendszer magyarországi alkalmazásának sajátosságai	511
1716: A zász rendszerű erősségek szerepe a törökellenes védelmi rendszerben	514
1716: RAKÓCZY ISTVÁN PÉTER – DOMIKOS GYÖRGY • A KORA ÚJKORI MAGYAR FEGYVERTÖRTÉNET VÁZLATA.....	515
VII. RAKÓCZY ISTVÁN PÉTER – DOMIKOS GYÖRGY • A MAGYARORSZÁGI HADTUDOMÁNYI IRODALOM	
1716: A 16. SZÁZADBAN.....	535
1716: Európai hadügy és a hadtudományi irodalom változásai a kora újkorban	536
1716: A szatmári gondolkodás írott emlékei Magyarországon a 16. század második felében	539

Zrínyi Miklós és a 17. századi magyarországi hadtudományi irodalom	541
Magyarországi hadtudományi művek a 18. század első felében	551
Függelék – Időrendi válogatás a 16–18. századi magyarországi hadtudományi művekből.....	553
JEGYZETEK.....	555
VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIA.....	561
KÉPJEGYZÉK.....	575
FÖLDRAJZINÉV-MUTATÓ.....	581
SZEMÉLYNÉV-MUTATÓ.....	593

